

Familjerättsnämnden för Solna, Sundbyberg och Ekerö kommuner får kritik för att en vårdnadsutredning inte kommunicerades med parterna innan den lämnades till domstolen

Beslutet i korthet: En vårdnads- och umgängesutredning enligt 6 kap. 19 § tredje stycket föräldrabalken, som genomfördes inom ramen för ett mål om vårdnad och umgänge med barn vid en domstol, lämnades på grund av tidsbrist in till domstolen utan att parterna hade fått del av utredningen och getts möjlighet att lämna synpunkter på den.

En vårdnads-, boende- och umgängesutredning utgör underlag för den myndighetsutövning som domstolen utövar mot den enskilde i målet vid tingsrätten. JO uttalar att den som är part i målet berörs så nära av utredningen att han eller hon bör ha rätt att få ta del av den och ges tillfälle att lämna synpunkter på utredningen innan den lämnas in till domstolen. JO betonar även att en sådan utredning är ett viktigt underlag för domstolens beslut. Att en part ges tillfälle att kommentera utredningen är därför av stor betydelse för den enskilde. Det är också viktigt för att domstolen ska få ett tillförlitligt underlag för sitt beslut. En sådan utredning ska enligt JO alltid kommuniceras med parterna innan den lämnas in till domstolen. Tidsbrist är enligt JO inte ett godtagbart skäl för att låta bli att kommunicera en vårdnadsutredning.

Nämnden får kritik för att parterna inte fick del av och tillfälle att lämna synpunkter på utredningen innan den lämnades till domstolen.

Bakgrund

I ett mål som gällde vårdnad om och umgänge med barn gav Solna tingsrätt Familjerättsnämnden för Solna, Sundbyberg och Ekerö kommuner i uppdrag att utse någon att verkställa en vårdnads- och umgängesutredning enligt 6 kap. 19 § tredje stycket föräldrabalken (FB). Utredningen lämnades till tingsrätten i mars 2017. På grund av tidsbrist kommunicerades inte utredningen med parterna innan den lämnades till rätten.

Anmälan

I en anmälan till JO klagade AA på att han inte hade fått ta del av utredningen och möjlighet att lämna synpunkter på den innan utredningen lämnades till domstolen.

Utredning

JO begärde att familjerättsnämnden skulle yttra sig över det som AA hade anfört.

I ett remissvar anförde nämnden bl.a. följande:

Familjerätten har en rutin för utredning vårdnad, boende och umgänge. I rutinen framkommer att när samtal med föräldrarna genomförts sammanställs lämnade uppgifter och skickas till föräldrarna för godkännande. Kommunikeringen bör få ta en vecka. Vidare står i rutinen att efter att utredningen sammanställts och slutförts skickas den till föräldrarna för kommunikering. Föräldrarna ska därefter ha minst 10 dagar att lämna skriftliga eller muntliga kommentarer till utredningen, kommentarer bifogas utredningen eller eventuellt ändras i utredningen när det är befogat innan den skickas till domstol.

I berörda ärende framgår av journalanteckningar att:

170216 skickas föräldrarnas uppgifter till föräldrarna för godkännande.

170228 har föräldrarna läst och skriftligt kommenterat utskriften av deras respektive uppgifter. Handläggaren gör ändringar i utredningen rörande föräldrarnas egna delar.

170313 Skickas utredningen i sin helhet till Solna tingsrätt samt kopior till föräldrarna.

I samarbete med tingsrätten så händer det att handläggare begär förlängd utredningstid utifrån vilka omständigheter som råder i ärendet. Vår strävan är att alltid hålla de tidsfrister som tingsrätten ställer upp. På grund av utsatt huvudförhandling fanns inte möjlighet att begära utsträckt tid och på grund av detta så skickas utredningen i sin helhet till tingsrättens samtidigt som föräldrarna får ta del av den.

Vår bedömning i det enskilda fallet är att den gemensamma familjerättsnämnden utifrån nämndens rutiner brustit i att kommunicera utredningen i sin helhet innan den skickas.

AA kommenterade remissvaret.

Bedömning

Av utredningen framgår att AA inte fick ta del av vårdnadsutredningen och möjlighet att lämna synpunkter på den innan den lämnades till domstolen.

De grundläggande bestämmelserna om s.k. kommunikation finns i förvaltningslagen. Skyldigheten för en myndighet att kommunicera uppgifter har införts för att bidra till en rättssäker handläggning.

Bestämmelserna om kommunikation finns i 25 § förvaltningslagen (2017:900). Vid tidpunkten för handläggningen i det nu aktuella ärendet gällde 1986 års förvaltningslag (1986:223). Bestämmelsen om kommunikation fanns i 17 § i den äldre lagen.

Enligt 1986 års förvaltningslag gällde att ett ärende som avsåg myndighetsutövning mot en enskild inte fick avgöras utan att den som var sökande, klagande eller annan part hade informerats om en uppgift som hade tillförts ärendet genom någon annan än honom eller henne själv och utan att han eller hon hade fått tillfälle att yttra sig över den. Myndigheten fick dock avgöra

ärendet utan att så hade skett i vissa fall, bl.a. om uppgiften saknade betydelse eller om åtgärderna av någon annan anledning var uppenbart obehövliga.

Enligt 25 § i den nya förvaltningslagen ska en myndighet, innan den fattar beslut i ett ärende, informera den som är part om allt material av betydelse för beslutet och ge parten tillfälle att inom en bestämd tid yttra sig över materialet. I bestämmelsen om kommunikation i nya FL har man bl.a. tagit bort begränsningen till att det ska vara fråga om myndighetsutövning för att bestämmelsen ska vara tillämplig.

I 11 kap. 8 § SoL finns en särskild bestämmelse som rör handläggningen av ett ärende hos socialnämnden. Enligt första stycket i den bestämmelsen ska bl.a. bestämmelsen i 25 § FL (17 § i 1986 års förvaltningslag) om en parts rätt att få ta del av material gälla i ärenden hos socialnämnden som avser myndighetsutövning. Av tredje stycket i den nämnda bestämmelsen följer även att bl.a. reglerna om kommunikation ska tillämpas när socialnämnden lämnar ett yttrande till en annan myndighet i ett mål eller ärende som rör myndighetsutövning mot en enskild vid den andra myndigheten.

En vårdnadsutredning är inte myndighetsutövning hos socialnämnden. Nämnden är därför inte skyldig att kommunicera den till följd av bestämmelsen i 11 kap. 8 § första stycket SoL. En domstols handläggning av ett mål om vårdnad rör emellertid myndighetsutövning. Strikt formellt är dock vårdnadsutredningen inte ett sådant yttrande som avses i 11 kap. 8 § tredje stycket SoL (jfr JO 1994/95 s. 363, dnr 609-1993). Bestämmelsen i tredje stycket är därför inte tillämplig vid handläggningen av en vårdnadsutredning. En sådan utredning utgör dock underlag för den myndighetsutövning som domstolen utövar mot den enskilde i målet vid domstolen. Den som är part i målet berörs så nära av utredningen att han eller hon bör ha rätt att få ta del av den och ges tillfälle att yttra sig över utredningen innan den lämnas in till domstolen. En vårdnadsutredning ska alltså alltid kommuniceras med parterna (jfr JO:s beslut den 8 februari 2018 i ärende med dnr 356-2017).

Nämnden har medgett att den har brustit i sin kommuniceringsskyldighet. Jag vill betona att en vårdnadsutredning är ett viktigt underlag för domstolens beslut. Att en part ges tillfälle att kommentera utredningen är därför av stor betydelse för den enskilde. Det är också viktigt för att domstolen ska få ett tillförlitligt underlag för sitt beslut. Tidsbrist är inte ett godtagbart skäl för att låta bli att kommunicera en vårdnadsutredning. Nämnden ska kritiseras för att parterna inte fick del av och tillfälle att lämna synpunkter på utredningen innan den lämnades till domstolen.

Det som AA i övrigt har anfört ger inte anledning för mig att vidta någon åtgärd eller att göra något uttalande.

Ärendet avslutas.